

15.08.2022

UKA2022/92

Inatsisartut Suleriaasianni § 33 naapertorlugu aalajangiiffigisassatut siunnersuut imaattoq matumuuna saqqummiuppara:

Kalaallit Nunaanni Inuit nalunaarsorsimaffiannik, Norgemi sametingimi valgmanntallimut aaqqissuussineq isumassarsiorfigalugu (Kalaallisut inuit nalunaarsorsimaffiat aamma qinersisartut nalunaarsorsimaffiat), nammineq kajumissutsimik nalunaarsuineramik aamma qinersisartut nalunaarsorsimaffiannik tunngaveqartumik, suliaqarnissamik Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut.

(Inatsisartunut ilaasortaq, Pele Broberg, Naleraq)

Tunngavilersuut:

Danmarkip inatsisikkut ILO-169 atuuttussanngortissimagaluaraa, naalagaaffiup Inuit kinaassusiat imaluunniit nalunaarsorneqarnissaat qularnaanngisaannarsimavaa. Taamaattoqarpoq naak Danmarkip naalagaaffiata atuutilersitsinermini nammineq aalajangersarsimagaluaraa Kalaallit Nunaanni Inuit nunap inoqqaajusut. Pisinnaatitaaffiit atuutilersinneqarsinnaanissaannut tunngavissat pingaarutillit marluk. Taamaapput aamma Naalakkersuisut, naak tamanna naalagaaffiup akisussaaffigigaluaraa. Danmarkilu Naalagaaffinnut Peqatigiinnut ilaasortatut nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffiit pillugit nalunaarummut aamma pisussaaffilersimagaluarluni, taamaakkaluartoq siunertarinqartunik piviusunngortitsinngisaannarsimavoq. Tamatuma akerliani Danmarkimi Savalimmiunilu innuttaasut killeqanngitsumik Kalaallit Nunaannut isersinnaatitaanissaat qulakkeerneqarsimavoq, Inuillu pisinnaatitaaffiisa assinginik pisinnaatitaaffilerneqarsimallutik. Naleqqussartitsineramik pissuseq Danmarkimi inatsisit tunngaviusut aqqutigalugit illersorneqartoq.

Tamatuma peqatigisaanik Kalaallit Nunaat EU-mi puisit amiinik nioqqutissianik niueruteqarnermi Inuit pineqartussaannginermik inatsimmik malinninniarnermik

ajornartorsiuteqarpoq, Inuit puisit amiinik tunisisartuunissaannut nalunaarsuiffeqanngimmat imaluunniit qulakkeerinnittoqarsimanngimmat¹.

Tamanna minnerunngitsumik attuumassuteqalersinneqartarpoq Inatsisartut qallunaanik ICC-mi, nunat inoqqaavisa qulakkeerunneqarnissaat siunertarerpjarlugu atuukkaluartumi, issiasussanik toqqaagaangata. Naak eqqarsartaatsimit Inuit tamatuminnga tunineqartussaanerat pissusissamisoortariaqaraluartoq.

Taamaattumik Naleraq isumaqarpoq, Inuit ammip qalipaataa tunngavigalugu immikkoortinneqartarnerannik naleqqussartinneqartarnerannillu Inatsisartut innuttaasullu atorunnaarsitsinialernissaannut piffissanngorsimasoq. Naalagaaffiit Peqatigiit Aalajangersagaanni 1514-imi (VX) erseqqilluinnartumik allassimasoqarpoq, nunasiaataasimasunik aalajangiinissamut piginnaatitaaffiit tamarmik inuiannut nunasiaatigineqalersimasunut nuunneqassasut. Piumasaqaatitaqanngitsumik nangaassutitaqanngitsumillu, soorlu Danmarkimi inatsisit tunngaviusut innersuussutigalugit imaluunniit ataatsimoortumik tapiissutit sioorasaarutigalugit.

Aalajangiussamit taama ittumit Kalaallit Nunaata Danmarkimillu akornanni naligiinneq nukittorsarneqaannassanngilaq, ilaqtariinnikkullu qilerutit illugiilluni ataqpeqatigiinnermik aallaaveqarnissaat qulakkeerneqaannassanngilaq, aammali oqaluttuarisaaneq ataqqineqarlunilu ilinniarfigineqassalluni.

Naalagaaffiup nammineq ammip qalipaataa tunngavigalugu immikkoortitsisarnermut aalajangersakkami tulliuttunik erseqqissaassuteqarsimanera erseqqissassallugu pingaaruteqarpoq²:

”Naalagaaffiit Peqatigiit nunasiaateqarnermik tamatumalu malitsigisaanik avissaartitsinernik immikkoortitsinernillu suugaluartunilluunniit, tamakkua sumiluunniit qanorluunniillu iluseqarlutik atuukkaluarpataluunniit, avoqqaarinnissimanera, aamma nunasiaatit nunasiaatinilu

¹ https://ec.europa.eu/environment/biodiversity/animal_welfare/seals/seal_hunting.htm

² <https://menneskeret.dk/monitorering-0/internationale-rapporter/menneskerettighedskonventioner-0>

innuttaasut kiffaanngissuseqartinneqalernissaannik nalunaarutip 14. december 1960-imeersup (ataatsimeersuarnermi aalajangersagaq 1514 (XV) tamatuma piaartumik piunasaqaatitaqanngitsumillu atorunnaarsinneqarnissaata pisariaqassusia uppernarsarlugulu persuarsiorpaluttumik aalajangersaasimanerat, eqqarsaatigissagaanni, ”

Taamaattumik Inuit inuiaanerannik nunallu tamalaat akornanni paasinnittaatsimi nunap inoqqaajunerannik Inatsisartut aammaarlutik aalajangersaaqqinnissaannut piffissanngorsimavoq. Inuit inuiattut nammineq aalajangiisinnaatitaanerat Folketingip inatsisaani nr. 473-imi 12/06/2009-meersumi aalajangersarneqaannarsimangilaq, aammali Naalagaaffiit Peqatigiit ataatsimeersuarnermi aalajangersagaanni 1514-imi (VX)³ akuersissutigineqarsimalluni.

Naleqqamit oqaatigineqassaaq, Inuit inuiattut inuiannik allanik oqaluttuarisaanermi tikilluaqqusiuaannarsimammata. Tamanna matuma akuersissutigineqarneratigut unitsinneqarnaviangilaq, taamaallaalli Inuit namminneq siunissaminnik toqqaasinnaatitaanerannik qulakkeerinnissalluni.

Tamanna inuiaat kalaallit kikkuunerannik ersarissumik aamma ersersitsinerussaaq, namminiilivinnissap anguneqarnissaata tungaanut, taamanikkussamimi nunasiaataasimaneq pisinnaatitaaffinnik aalajangersaasinnaajunnaassaaq. Kisiannili tamatuma akerlianik Kalaallisut Naalagaaffimmut innuttaassuseqarneq aalajangersaasinnaasunngussalluni. Naalagaaffimmut innuttaassuseqarneq Danmarkimi naalagaaffimmut innuttaassuseqartunuinnaq atuuttussaataaangitsoq, kisiannil piunasaqaatit kinaassusersiortuunngitsut inatsisikkut aalajangersarneqarsimasut aallaavigalugit nunani allani naalagaaffimmut innuttaassuseqartunut tunniunneqarsinnaasoq.

Tamatuma tungaanut, nunasiaataajunnaarsarnermut inuiattullu nammineq aalajangiisinnaatitaaffeqarnissamik kissaammut aamma naapertuutissaaq, Inuit kisimik inatsit aqputigalugu qinersinermut aamma puisit amiinik niueruteqarnermut atatillugu nammineq aalajangiisinnaatitaanermik tamatuminna ingerlatsinissaat. Nunat inoqqaavi inuiaallu

³ <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/declaration-granting-independence-colonial-countries-and-peoples>

Naleraq

nunasiaataasimasut illersorniarlugit nunat tamalaat akornanni isumaqatigiissutit aalajangersakkallu tamaasa Danmarkip akuersissutigisimasai naapertorluinnarlugit.

Naggataatigut tamanna aamma isumaqassaaq, Inuit kunngeqarfimmiittut illersorneqarnissamik piumasaaqatigisaminnik kiisami angusaqarsinnaalernissaannik, Danmarkimi suliaasanik suliarinninnermi Inuit kulturikkut qallunaanit allaanerussuteqarnerisa isiginiarneqartarsimanginnerisigut, Danmarkimi kalaallit meerartaasa pinngitsaaliissummik arsaarinnissutigineqartarnerisigut ersarinnerpaamik ersersinneqarneratigut, takutinneqartutut.

Siunnersuutip pisortanut aningaasatigut allaffissornikkullu kingunerisassai:

Nalunaarsuisarnermik aqqissuussinermik Kalaallit Nunaanni pissutsinut naleqqusaanermut atatillugu allaffissornikkut aningaasartuuteqartoqassaaq, tassunga ilanngullugit inatsisiliornikkut suliaasanik pisariaqartunik suliarinninnermut. Nunagisami kinaassutsimut uppernarsaammik ID-kortimik atuutilersitsinissamik siunnersuut akuersissutigineqarsimasoq (UKA2017/61) naliliiffigineqarpoq pisortanut piareersaanerup nalaani piffissaq tamaat ukiup affaata missaata nalinganik suliaqarnermik artukkiissasoq. Siunnersuut manna assingukannersumik annertussuseqartussatut ilimagisariaqarpoq, tassa imaappoq piffissaq tamaat ukiup affaata ukiup ilivitsup iluani suliaqarnerup nalinganik. Tassunga ilanngunneqassaaq nalunaarsuiffiup nutarterneqartuarnissaa eqqarsaatigalugu allaffissornikkut ingerlaavartumik aningaasartuuteqarnissaq.

Siunnersuutip namminersorluni inuussutissarsiuteqarnermut aningaasatigut allaffissornikkullu kingunerisassai:

Soqanngilaq.

Naleraq

Siunnersuutip innuttaasunut aningaasatigut allaffissornikkullu kingunerisassai:

Innuttaasut nalunaarsuiffimmi nalunaarsorneqarnissamut piumasaqaatinik naammassinnittut, pissutsini tamatuma pisariaqarfigisaanik nalunaarsuiffimmik uppernarsaatitut atuisinnaassapput.